

EFESAS

Mi iya Pol siya mi biye miriyya om komii Rom hir, siya yokwowim kwiiya winki. Kwira iikamim Efesasim simiiram mi kwira Kolosiyan iikamim simiiram, mi kwira Filipaiyan iikamim simiiram, mi kwira Failimonan iikamim simiiram. Siya ta yokwowa biyin om Efesas hiriir winkikin sima mwainam mi mhoiyya wi iki om nhirim simiiram nwoki hauugiyim. Siya ta yokwowa inkamim Tikikas nikuwiyin siir yonkwo hauugi mi simiirin siya ini hauuu. Taka yokwowa min boinka, iikamim naingwo tibmiiyim piu kwiruwa nwowim. Mi pua sair mwoin wi Jisis siyar niki owim krimiir kouwin. Iikamim naingwo tibmiiyim yim ini siir wignan ywowim mi Jisis siya ini krimiir kamnan ywowin. Iriig.

¹ Kara Polkin Adi Komii krimiir wanin siya kariirin biyar nimbingin Jisis Kraiis siir yai aiir boinmimauuam. Mi ta yokwowa kara winkika iikamim Adi Komii siirim yipiki om Efesas waraur nwowim kimiiram yipiki Kraiis Jisis siir yai aiir wakaeyokna apiyim. ² Kara hinina kwisboinkii, krimiir Adi Komiiyin mi krimiir Biyan Inkam Komii ikin kimiirin wi naingwobumbu siya nwoki hauuwim mi kima wi iripar nwoki ongwomamair aeikiyamim. Iriig.

Krimiirin dimin kirie komii komii Adi Komii siya dimusi bi hauugin Jisis Kraiis siirsikin.

³ Krima Adi Komii siir inig iir hainanki krimiir Biyan Inkam Komiiyin Jisis Kraiis

siir Adin. Dimusi rani, iikam krımıirın siya hainanprapraskikim. Dimusi rani, krıma Kraıs siirgim mi ti hırıinan saiirsika Adi Komii siya siir dimin kibi kibiyim siir om hiranım krımıir asi hauugikim. ⁴ Biya siya ti nu iir niki onkwokwo karamaeyar niki owın mi ninomor aka, siya saiirar nımbingın siir iikam nwowamın mi ta hırıinan saiirsika krıma Kraıs saıka asi namasugim. Mi ti hırıinan tirin siya krımıir kigi, krıma dimin wharki bi kimbugim ini wadieki wadieyar ywowim. ⁵ Biyarın, Adi Komii siya iikam krımıirsi siir kwoınkar naıngwokwonanaekin mi siya hınınam naıngwokın krıma siir yınisisim nwowim Jisis Kraıs siir kirieni. ⁶ Mi ta hırıinan saiirsika, krıma siir inig iir asi hainani. Dimusi rani, siya krımıirın siir naıngwobumbu komii aiirın hinda whisariiyar priihauugikın Jisis Kraıs siir kirieni yipikın siya naıngwokwonanaeyın.

⁷ Biya Kraıs siya naonama mi siir nhıeya ha naokiınaiiniya mi ta hırıinan saiirsika krımıirın wi Adi Komii siya hidana iikam whiekakim simiir wi saiirsi nwoki anmaiwarkainam. Mi dimin bibiyeyim krıma tirim yim siya bidi haiyoprimdiyiumiigiyim. Kraıs siya ti dimin hırıinanım krımıirın dimusi bi tirkin siya iikam krımıiramın nhami nhami bi naıngwokwokın. ⁸ Adi Komii siya siyairgin dimin taeminim simiir bwamkibwamın. Mi krımıirın siyar bidi haiyoprimdiyiumii iskiyın iya siya hidana saiirsiyın. ⁹ Mi krımıirın siyar yanaaknınkiihaiginıu dimin taeminim biya aowa nwowim siya naıngwowim krıma

ninomokninkinam yim idowiiya bidi yimbiamim Kraiis siir kirieni. ¹⁰ Mi dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim yim ti sima, mhoiia iia Adi Komii siya naingwowa wadie nwowana mi digworaekwo whiekakim nuanim wi siya kiyapriiginini mi siir omanim yim iriipi hiriinan mi sima wi maeyau kwiruwat namwoiwi mi ti digworaekwo whiekak imiirin wi Kraiis siyar nidwo kiriraorikaki.

¹¹ Mi ti digworaekwo whiekakim Adi Komii siya naingwowim wi hiriinanar nimbini. Krimiirin Adi Komii siya bidi yimbiingiyin siirgisiir nwowim Kraiis saika namasukikinam. Dimusi rani, ti digworaekwowim bidi bidiniya tiram siya naingwowim simiirsika. ¹² Adi Komii siya ti digworaekwo imiirin whisarii bi tirikikin krima yipikim biigibi Kraiis siir yai imiir wakaeyokna apim wi siir inig iir nwoki hainanim mi siir inigin yo komiigikomiiigin.

¹³ Wim kima ini krimiir hiriinan ywowim biia kima wakaeyim Adi Komii krimiir Wanin siir yai kibiyim kimiir grabaiginuwim mi kima Kraiis siir yai imiir wakaeyokna apkim. Mi kima wakaeyokna apim simiir mhoiiyan, kimiirin Adi Komii siya nimbimim mi ta hiriinan sairsika kima siir naeyiuin saika asi namasukikini yipikin siya nikropkiyin tiriir nitam mi iikamim kimaka waraur nauni oniya ta biia siya boina hinin siya wi sipi nikropki siirin. ¹⁴ Adi Komiiyin yipiki siir naeyiu iir hauugiyin krimiir, siya hinina nisiimauugin mi krima ini hainii yinokninkinkiyim krimiirin mhoiia siir dimin kibi kibiyim wi krimiir hauuwi yipiki biia siya

nɛmbɛnɛm mɛ siya boɛnɛm tɛriiginɛm yɛpɛkɛ siiram naɛngwo tɛbmɛi kɛnɛm. Mɛ Adi Komii siir iikamɛm wɛ rɛrmɛiɛya sɛmar nwobudgi mɛ Adi Komii siya wɛ inɛg komiigɛkomii iirar haɛi. Dimusi rani, tɛ dimɛn taemɛnɛm siya tɛrim sɛmiirsika. Iriig.

Pol siya Adi Komii siiram srɛigin iikamɛm om Efesas hɛranɛm sɛmiiram

¹⁵ Dimusi rani, tɛ hɛriinan saiirsika digworaekwo whɛekakɛm Adi Komii siya nonkwokwowɛm wɛm kɛma Bɛiyan Inkam Komii Jisɛs siir yai imiiram bɛdi wakaeyokna apɛm mɛ kɛma wɛ hɛriinan saiir naɛngwokwonanae iikamɛm Adi Komii siirɛm sɛmiiramɛn. ¹⁶ Mɛ iɛnokɛiɛnokɛn an kara Adi Komii siir siira boɛn wadienanaeɛi. Dimusi rani, iikamɛm sɛmiirsika. Kara iikam kɛmiirsi naɛngwokwokɛn mɛ ta hɛriiran saiirsika, kara Adi Komii siiram asi kwɛsboɛni yɛpɛkɛ krɛmiir Bɛiyan Inkam Komii Jisɛs Kraɛs siir Adi Komiiyɛn. ¹⁷ Adi Komiiyɛn siyaɛrgɛn mɛ krɛma siir inɛg iirarar hainanprapraskɛi. Kara siiramɛn mɛnam srɛigin siir naeyɛuɛn kɛmiir hauugiyɛm mɛ siya wɛ kɛmiir nwokɛ whɛnkɛnsiis haiginɛuɛm siir yai imiir sɛbgu inoknɛnkɛnɛm. Mɛ tɛ Adi Komii siir naeyɛuɛn wɛ kɛmiir nwokɛ anaaknɛnkɛi haiginɛuɛm mɛ kɛma Adi Komii siirgɛsiirɛn wɛ hainii nwokɛ sɛbgu inoknɛnkɛnɛm. ¹⁸ Kara hɛnɛna naɛngwowi Adi Komii siya kɛmiirɛn ina whɛnkɛnsiis haiginɛuɛn mɛ kɛmiir kwonɛm wɛ hainii nɛnoknɛnkɛnkɛi. Mɛ tɛ siya boɛnkɛiyɛm kɛma haiyɛm mɛ kɛma wɛ hainii nɛnoknɛnkɛnkɛi dimɛn taemɛnɛm bɛiɛya siya boɛnɛm hɛnɛn, siya wɛ kɛmiir hauugii mɛ sɛmiir kɛbiɛya ya bɛmbɛuwi rani. ¹⁹ Kara ha naɛngwowi siya kɛmiir bɛdi yɛisiimauuwɛn mɛ kɛma wɛ hanɛngɛi

nɪnoknɪnkɪni siir kɪrɪe aɪɪrɪn iɪkamɪm yɪpɪki siir yai
 ɪmiir wakaeyokna apiyɪm krɪmiir whɪnkɪnsiis
 haɪɪnɪuwi. Siir kɪrɪeya ya ini komiigikomii
 ywowaowa krɪma saiir kimairɪm wɪ dɪg nwo rani
 mɪ ta kɪrɪeya wɪ kɪmiir whɪnkɪnsiis haɪɪnɪuwi,
²⁰ ta kɪrɪeya Krai siir whɪnkɪnsiis haɪɪnɪuwa iya
 biya siya naonama mɪ Adi Komii siya siirɪn ɪna
 swoki hidnɪnsiɪn idwowɪn simakar mɪ siirɪn siya
 saɪkar yɪnkɪamsu haɪɪnɪu siir om hɪran dimɪn
 taemɪnɪm simiir kɪgɪrkakɪm. ²¹ Mɪ tariinanɪn
 digworaekwowɪm Adi Komii siir om hɪranɪm
 mɪ nuan ɪkɪm yɪm ini Krai siyar kɪgɪrkakɪm.
 Mɪ uridyɪu bibiyeyɪm mɪ iɪkamɪm om whɪrua
 nwowɪpɪsu karamae nwowiyɪm mɪ gavmani
 inkam ɪkɪm mɪ tɪ digworaekwowɪm tɪ tariinan
 nwowɪm mɪ mhoɪya nwowan ɪkɪm yɪm siya bɪdi
 ikwowaɪsiigigɪm. ²² Adi Komii siya digworaekwo
 whɪekakɪm Jɪsɪs Krai siir ɪnara bɪdi yonkwokiyɪm
 mɪ Adi Komii siya siir bɪdi yɪmbingiyɪn siir pɪugana
 saiir digworaekwowɪm simiir kɪgɪrkakɪm. Siya ini
 krɪmiir mwonan ywowɪn ²³ mɪ iɪkamɪm Adi Komii
 siir pɪugana saiirɪm yɪm ini siir pɪunan ywowɪm
 mɪ ɪkɪ hɪnda tɪnda nwowɪm simiirɪn ini siyar
 niwhwonkai dɪgɪm. Mɪ krɪma wɪ saɪka nwo
 ki amasukikɪnɪm mɪ dimɪn taemɪnɪm siyar tɪrdɪgikɪm
 mɪ nu whɪrkakɪn ini siya siyar yɪnyokɪgɪyɪn. Iriig.

2

*Adi Komii siya bɪdi tɪrkiyɪn krɪmiirɪn, yɪpɪkɪm
 biya naoni iɪkamnan nwowɪm, sima tariinanɪn
 Krai saɪka nwowɪm.*

¹ Mɪ biya iɪkam kɪma tɪ siyɪuɪn paeya
 nɪgɪkiyamyatonatnoudnankaiyɪn siirar niki

apkim, iki iikamim naokaowim simiir hariinan. Dimusi rani, sima Adi Komii siirin digumii haimriiyugigin mi dimin biye biyeyim sima tirkim. ² Mi ti ii imiirin wim kima ti nuin siir digworaekwo imiir napkim. Biya wim kima inkam komiyyin Setan nikiuwiyin siir digworaekwo biye biyeyim simiir napkim, yipikin inkam komii komiyyim inigakim simiir siyu pai siyu paiyim simiir biyan inkam komiyyin mi uruwai siyaowai mi niimauan uridyu bibiyie ikim mi uridyu bibiyeyim maeyau kwiruwa nwowipisu karamae nwowi ikim mi dimin biye biye ikim. Mi iikamim simiirin ini siyar kigirkakim mi tiriiginim yipiki digumii Adi Komii krimiir Wanin siir niki haimriiyugigin simiir kwoinim wi siyar kiyaii. ³ Biya krima ti iikamim simiir hariinan nwokim mi krima diminim krima naingwowyim simiir napkim. Mi krima dimin biye biyeyim krimiir kwoin ima naingwowyim simiir bidi tirim mi Adi Komii siir iowa krimiir asi nwoka iki iikamim iki nu nhiranim simiir hariinan yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim.

⁴ Mi Adi Komii siya ini krimiiramar naingwokwokrpkaiyin mi siir naingwobumbuwa krimiir bidiyar mirninkinkikaiya iya krima dimin biye saiir aowa nwowa. ⁵ Mi krimiirin kwoin win siya hauu haiginugin mi siya krimiiram ha naingwokwonanaekin mi krima tiriiginim yipiki siirsi yapiyapa mi oki windi yipiki Adi Komii siir ninokninkin karamae nwowim, tiriiginim yipiki paeya nami siyuin si tioidwomaiyanim krimiirin siir naingwobumbu

aeyar nanmaiwarkainakim. ⁶ Krımıirın Adi Komii siya bidi hidninsiin idwokiyim Kraiss saika mi krımıirın siyar ninkiamasu haiginugim iripa saika nwowam. Mi dimin biye aairin krıma bidi ikwokopougiga mi krıma ini iripa saika ninomor kou hir nidwonan ywowim. ⁷ Adi Komii siya ti hiriinan minam tirkin ti iyyim mhoiya nimbiniyanim iikam imiir nısiimauuwim siya naingwokwonanaeiya krımıiram Jisis Kraiss siir inigni mi ta siya mi aingwobumbunanaeiya krımıirsi ya ti dimin taeminim Jisis Kraiss siya tirkiyim simiirsika. ⁸ Kima Kraiss siir yai imiiram naingwo tibmii kingim mi Adi Komii siya kimiiram asi naingwokwonanaekin mi kimiir asi mi anmaiwarkainakin kima, kima kimar bi whinkinsiisnakim. Mi kima Adi Komii siiram bi mriigim mi siya kimiirin ta hiriinan sairsi bi nanmaiwarkainakin. Ningaka. Adi Komii siya hinda siir kwoinaigar priinaingwo hauugikin kimiirin. Ya tariigina ya Adi Komii siir naingwobumbu aeya krımıirsi mi krımıirin saeyar nanmaiwarkainakim. ⁹ Kima dimin whirin miyyiknan bi tirkin mi Adi Komii siya kimiirin ha bi nanmaiwarkainakin mi inkam nwrki wi ha boin tani, siya inig komiigakin mi siya wi siir inig iirar hainana rani. Adi Komii sasaargin hiriinan tiriyin. ¹⁰ Iikam krımıirın Adi Komii siya bidi tirkiyin siirgisiiir nwowim yipiki Kraiss Jisis siir yai imiiram naingwo tibmii kaniyim mi krıma iripa Jisis Kraiss saika nwoki amasukikinim. Mi ta hiriinan sairsika krıma wi mi kibi nwoki mriiyim. Biya Adi Komii siya krımıirin dimin miyyik miyyik imiiram nimbingin krıma tiramin

mi siya křimiirġn ħiriinanam tirkikġn sġmiir napġm
mi siya křimiiramġn minam naingwowi křima ti
dimġn taemġn kġbi kġbiyġm sġmiirarar tġr. Friig.

*Krais siya piugan kwiso sowiirġn ġripa bidi
yġnkiamasuhaigġnġn isid whġrua nwowam*

¹¹ Kġma ti swoki aingwowarkaigi biġya ġya Juda
sġma kġmiir mġois ġmiir kġtiyopnġr hai karamae
nwowa ħġnġna nġsiimauuwam wġm kġma Adi
Komii siir iikamkġm mġ nġm křima Juda iikamġm
kġmiirġn ħġnġna nġewaiyġu boġnkġm, wġm kġma
Juda iikam tani. Mġ nġm křima kamġm yġpiki
křimiir mġoisġm kġtiyopnġr haiyġm, kġmiirġn
ħġnġna dapi, wġm kġma sġmiir mġois kġtiyopnġr
haiyan inkam tani. ¹² Biġya wġm kġma Krais
siir bi nġnoknġnkġnkġm mġ wġm kġma Isrel sġmiir
iikamġm sġmiir piugana sair iikam tani. Wġm
kġma, kġma iikamkġm kġma Adi Komii saġka bi
namasugġm. Biġya Adi Komii siya siir nġmbina
iikam nġrġm sġmiir nġmbingikġn mġ sġma mġ siya
ġni ġripar yongwomamġr aeyġm yġm kġma rani, ti
iikamġm. Wġm kġma wġ ti nu ġiir nwo rani, ti dimġn
taemġn kġbi kġbiyġm nġtġm sġmiiram nwokwokġnġm.
Nġngaka. Adi Komii siya wġ kimaka nwo
rani. ¹³ Mġ tariinanġn, wġm kġma ti iikamġm
yġpiki ti dimġnġm biġya kara boġnmġmauwam
sġmiir nġnoknġnkġn karamae nwowġm, yġpiki
iikamġm aru nwowiyġm sġm ħanġn nwowġm
mġ tariinanġn kġmiirġn Krais siya naonama mġ
siir nġġeya ħa naokġnaiġniya mġ iikam kġmiirġn
saeya nanmaiwarkainakġm mġ tariinanġn kġma
Adi Komii siir yai ġmiir asi wakaeyokna api.
¹⁴ Iikam křimiirġn Krais siyar tġrhaigġnġugġn ġripa
nongwomamġr aekiyamam. Biġya Juda sġmiir

piugana saiir iikamim iki Juda iikam tani simiir
 piuganim iki hinda tinda nwowim simiir sau
 omom nwokim mi tariinanin ta Kraiis siir piu
 aeya naonama mi iki iikamim iki omom omomim
 hinda tindanim simiirin siyar tirkikim iripa isid
 whirua nwowim. Mi ti siyiuin biya iripa isid
 whirua nwo karam nwowiyin paeni hanin
 niki amai ikouwun yio siya bidi huikmaigiyin.
 Mi siya ti hiriinan minam huikmaigikin, siya
 minam naingwokin krimiir tirkiyim krima piugan
 kwirkikwiruwa nwowiskiyim. ¹⁵ Mi ta Jisis Kraiis
 siya naonama mi ti Moses siir siyu komii siir
 siyiuim siya tirkiyim yim bidi digiguskuyim mi ti
 Judami siyu komii nhirim yim iripi hiriinan. Mi
 siya ti hiriinan minam tirkin, ti piugan kwiso
 sowiirin iripa ninkiamasu haiginiuwim iripa
 nongwomamair aeyam. ¹⁶ Kraiis siya paeyin
 hiniya nironinkinin siir naowin siya ta hiriinan
 saiirsi naokin ti diminin isid whisair krima
 nwowiyin siir haiginikouwun siir tirkiyim mi
 sima bidi yaonamim mi krimiirin siya kiyai
 iripa nongwomamair aeyam mi Adi Komii siir
 wakaeyokna apam. ¹⁷ Kraiis siya ti nu iir nitin
 siya siir yai kibi kibiyim simiir nanaakninkii
 haiginugim mi siya hinina boinkin, iikamim
 sima mi Adi Komii siya sima wi iripa nwoki
 ongwomamair aeyim. Mi ti yayim yim ti iikamim
 Juda iikam tani yipiki aru nokwokaowiyim
 yipiki Adi Komii siir wakaeyokna ap karamae
 nwowiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi yim
 ti yayim Juda iikam kima mi Juda iikam tani
 ikim yim kimiiramar nitswokim yipiki Adi Komii
 siir wakaeyokna apim iikamim Adi Komii siir

kingiin nokwowim simiir hiriinan. ¹⁸ Mi nim krɪma ti piugan kwɪso. Dimusi rani, Krai siirsikin. Mi Adi Komii siir naeyiun siya siyargin iikam krɪmiir kiyaiyin Adi Komii siiram krɪmiir wanin mi tariinanin krɪma wi Adi Komii siiram asi nami.

¹⁹ Mi ta hiriinan saiirsika, wim kima iikamim yipiki sima yapa om karamaeyim ini simiir hiriinan ywowim. Wim kima ini iikam nhirim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna apiyim mi siir piugani ikim, ini simiir hiriinan ywowim wim kima Adi Komii siir yinisisimkim. ²⁰ Wim kima ini omaka Adi Komii siya mriiya ini saiir hiriinan ywowim. Nim krɪma aposel kamim mi profet kam ikim yipiki dimin taeminim Adi Komii siya boinim sim boinimauuwiyim, nim krɪma ini kougou yaewaonan ywowim yipiki omaka aiir ninan hougwowiniyim. Jisis Krai siyarin yio ini kougouwin bopwokibopwo nokwokaiyin omaka akou iir hougwowiniyin ini siir hiriinan ywowin. ²¹ Siya siyargin siyinpae minim omaka aiirim simiir nonkworinuwiyim yaripa sima sibgu owam. Mi ta omaka siya tirki wi omaka komiigikomiiyar nwokii mi saeya wi omaka bimbuiwi nwo rani, Inkam Komii Krai siya whwonkaiyam. ²² Mi wim kima iikamim Krai siirim, iki nupai nupaiyim simiirim kimiirin Adi Komii siya ninkiamasu haiginuwim Juda iikam krɪmaka mi kima whiekakarɪn ini omakanan ywowim Adi Komii siya nwowam Adi Komii siir naeyiun siir. Iriig.

3

Dimin taeminim Pol siya tirim, siya Judami

piugana saiir bi tirkir

1 Kara Polkin, yipikin maeyauwa mai biyie miriyya saiir saiira higrimkripkiikainanaeyin. Dimusi rani, kara Kraiis siir yai kibi kibi imiir boinmimauugin iikam kimiirin, kara Judami piugana saiir bi boinmimauugin, kara nhwo Adi Komii krimiir Wanin siiram in iikam kimiiram kwisboinkikin. 2 Kara hinina naingwowi kima bidiyar wakaeyim ta Adi Komii siir naingwobumbuwa kariir hauugiya mi kariirin siya nimbngikin siir mi aiir miriyyam iikam kimiir whinkinsis haiginuwam. 3 Mi ti dim in taeminim biyya niki haigiprakaiyim yim Adi Komii siya bidi yanaakninkii haiginuwim mi siya kariir bidi yisiimauuw in mi kara simiir asi ninokninkini. Biyya ti dim inin kara kimiiram in siirar niki win boinkikin. 4 Mi kima simiir mwaini mi kima wi haini ninokninkini kara Kraiis siir dim in taemin imiirin ina sibgu inomokninkinim yipiki biyya Adi Komii siya niki haigiprakaiyim. 5 Mi biyya iikamim simiir bi ninokninkinim mi tariinan in simiirin Adi Komii siya bidi yanaakninkii haiginuwim mi siya simiirin krimiir bidi yisiimauuw in kamim yipiki siya nimbngiyim siir aposel inkam mi siir profet inkam nwowam mi siya ti dim in taeminim krimiir nisiimauugin siir naeyuni. 6 Mi yayim yipiki siya nanaakninkii igiyim yim ti sima, mi iikamim yipiki Judami piugana saiir karamaeyim simiirin Adi Komii siya bidi tirkiyim Judami piugana saika mi simiirin wi piugan kwiruwar nwo haiginuwi siir yai kibiya saiir kirieni mi wi piu kwiruwar nwoki owiskiyim mi ti dim in taeminim siya nimbngiyim

siya wɪ krɪmiir hauuwi siir iikamɪm Kraiss saika namasukikɪniyɪm. Dimusi rani, tɪ dimɪn taemɪnɪm Kraiss siya tɪrkiyɪm krɪmiir sɪmiirsika.

⁷ Siya kariiram naingwokwonanaekɪn mɪ kariirɪn siyar whɪnkɪnsiis haigɪnɪugɪn siir naingwobumbuwa Adi Komii siya nɪmbingiya siir Yai Wɪn Kɪbi aair boɪnmɪmauuwam siir kɪrie komiia saair kɪrieni mɪ kara dimɪn taemɪnɪm siya boɪnɪm kara tɪram sɪmiirar mɪ tɪrkin. ⁸ Adi Komii siya kariiram naingwokwonanaekɪn mɪ siir naingwobumbuwa kɪmɪdiniya kariir haigiyɪumauu kariirɪn siya nɪmbingikɪn. Karaigɪn inkamɪn iki iikam whɪekakɪm Adi Komii siir wakaeyokna apiyɪm sɪmiir mhoigɪmhoi nwowɪn. Kariirɪn siyar nɪmbingikɪn Kraiss siir yai kɪbi aair boɪnmɪmauuwam iikam kɪmiir iki Judami pɪugana sae iikamɪm sɪm tani tɪ yaimɪn dimɪnɪm Kraiss siya tɪrim krɪmiir. Mɪ tɪ yai kɪbi kɪbiyɪm Jisɪs Kraiss siir boɪnɪm yɪm dimɪn kɪbi kɪbiyɪm sɪmakɪsɪma nwowɪm yɪm sɪmiir yaimwokɪyaimwo ɪma mɪ sɪmiirɪn iikamkɪ mwainɪm wɪ dig nwo rani. Nɪngaka. ⁹ Siya kariirɪn mɪnam nɪmbingɪn iikamɪm sɪmiir whɪnkɪnsiis haigɪnɪuwɪm mɪ sɪma wɪ tɪ digworaekwowɪm idowɪya nwo karam nwowɪm wɪ sɪmiir nwokɪ ɪnoknɪnkɪnɪm. Biya, ɪya Adi Komii siya tɪ dimɪn taemɪn ɪmiir nonkwokwobwakainan siya tɪ siir kwoɪnɪn siya hɪdaigiyɪn biyar nɪmpriowɪn mɪ ɪni tariinanar yadɪgniyɪn. ¹⁰ Mɪ ta hɪriinan saairsika, tɪ iikamɪm naingwo tɪbmiiyɪm Adi Komii siir pɪugana saairɪm siya sɪmiir asi nɪsiɪmauugɪn. Mɪ yɪm sɪma paekwosɪm ikɪm mɪ yɪpɪki nɪnomor kouan kɪrieyɪm sɪm kɪgɪrkakiyɪm sɪmiir siir nɪnoknɪnkɪnpai

ninokninkinpaियim. ¹¹ Mi ti dimin taeminim Adi Komii siya tirim siya siir kwoin iir swoki aingwo tirkin yipiki biya siya nimbingiya krimiir Biyan Inkam Komii Jisis Kraisiir kirieni. ¹² Nim krīma Kraisiir Jisis siir yai imiir wakaeyokna api mi krīma Adi Komii siirsi kipi nīdid. Yio krīma ina ninokninkinim ta sairin mi krīma Adi Komii siiram dam mi dimin taeminam siiram srii mi siya wi digumii krimiir haimriiyu rani. ¹³ Kara kimiirin pi hinina boini, kima kipi nīdid ti dimin biyeyim kariir nonkwobumbunin haiginuwim simiiriyin. Dimusi rani, kara iikam kimiir whinkinsis haiginugin. Wim, kima maigimaigra dwoninae. Dimusi rani, wim kima inig komiigak bidi ywowim ti dimin taeminim kariir kiyopsimsibgi haiginuwim simiirsi mi ti digworaekwowim iikam kimiirin wi sima whinkinsis haiginuwi. Iriig.

Pol siya hinina naingwowi iikamim Efesas hiranim ina ninokninkinim Kraisiir siya naingwokwowi aairin simiiram.

¹⁴ Kara ha naingwowi ti dimin kirie kiriyim Adi Komii siya tirkiyim mi ta hiriinan sairsika kara ogmwo siiram ha waisii hunanainamin mi kara Adi Komii siiram in nhwo ina kwisboinin. ¹⁵ Adi Komii siya siir paekwosimim ninomor kou hiranim simiirin iikamim nuanim krimiir hauugikim siir inigni. ¹⁶ Kara Adi Komii siiram in hinina kwisboinkii, siya siir digworaekwo imakan siir kirie komii aairar nwowi mi siya siir naeyuin wi kimiir kwoinaw waraur nikropkii mi kima wi kwoin kirie nwoki owim, ¹⁷ mi kima wi Kraisiir yai imiir nwoki sibgu

wakaeyoknam mi siya wi ini hanin saiirsi kwirii idwokaii kimiir kwoinauin. Kara hinina kwisboinkii, kimiirin wi naingwobumbu Adi Komii siya hauuwi mi ta hiriinan saiirsika siir kirieya kimiirin wi saeya whinkinsiis haiginuwi irni nwirnyam naingwokwowim mi ti simaigim digworaekwowim krīma tiranim simiir bwamkibwamim, paeni hanin pae siir mi imiir kinsiis haiginuwiyin siir hiriinan mi omakanan, omakani kougou yaewaowim nu hir nokwowiniyim simiir hiriinan. ¹⁸ Mi ti dimin taemin hiriinanim yim wi kimiir whinkinsiis haiginuwi mi iki Adi Komii siir iikamim hinda tindanim kima wi haini ninokninkinki Kraiis siya naingwokwo aiirin kimiiram ya komiigikomii ieyairga, ya ini ninomor kou saiir haibura mi aeya ini prieikipriei ywowa mi aeya ina mi inirnakainainama mi siya krīmiiram in pranae pranae bi naingwokwokin. ¹⁹ Ihi, kara minam naingwowi kima Jisis Kraiis siya naingwokwonanaeiya kimiiram saiirgisaiir dinokninkin ta siya naingwokwowiya krīmiiram ya whoimoni rani. Mi krīma siya naingwokwonanaeiya krīmiiram saiirgisaiir bi ninokninkinkim. Kara ha naingwowi, ti dimin taemin komii komiiyim ti Adi Komii siir kwoinau nwokaiyim wi iikam kimiiram niti mi kimiir kwoinim wi sima mirninkinkikaii.

²⁰ Mi ta hiriinan saiirsika ta Adi Komii siir kirieya ta krīmiir tir nwokaiya wi idwo saeyar swoki ink in hauugii ti diminin krīma sriigiyin siiram siya tiram mi diminin krīma naingwowyin, ta siir kirie komiia siya haigiya krīmiir kwoinau.

21 Kara hinina naingwowi, nim krīma siir piugana saiir iikamim mi tiriiginim krīmiir yiniyem krīmar witswo siir inig iir hainan. Dimusi rani, ti Jisis Krais siya tirim simiirsika. Kara ha naingwowi, krīma siir inig iirin hriiyar hainanyokiyokikaeyam ya ta yaiya yai kaimwo aeyairga. Iriig.

4

Mi nim krīma iikamim yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyem nim krīma Krais siir piunan ywowim

1 Kara Polkin, yipikin maeyaua mi biyie mriiya saiir hir hugripkikikaiyin. Dimusi rani, an kara Biyan Inkam Komii siir mi aiir mriigin. Kara iikam kimiirin ig yai asi boinkii wim kima Adi Komii krīmiir Wanin siir yai imiir sibgu apikim yipiki biya Adi Komii siya nimbingiyem kima wakaeyokna apam. 2 Inkamin inigakin si hanin kipi nwo. Nhirmi yaimin diminim simiir wakaeyokna ap mi kimiirgikimiirar kwoinin yo dikwowaisii ti dimin taeminim nhirkim sim tirim kimiir simiirsi mi ti dimin taeminim kimiir nomiiyauim naingwo tibmiiyem sima kimiirar tirbuga windi kima simiirin io kipi niki anka osisau, kima ti sima tirin siiram in hindara daingwokwonanae iski. 3 Adi Komii siir naeyiun iikam kimiirin kwoin whirua siya nwowaiginugim mi kima iripa nongwomamair aeyamin kirie hriiyar dwokripkai. Mi krīma iripa damasukikin ti uridin yipiki dimin taemin kogiyin iripa sima nwowam siir hriinan dwo. Mi krīmiirin nwirua nwowamin hriinan mi

tirkin. ⁴ Mi iikam whiekakim yipiki Jisis Krai
 siiram naingwo tibmii kaniyim, yim sima
 ini piu kwirkikwiruwar ywowiskiyim. Adi
 Komii siir naeyuin yio nwrkinwiruwar mi
 owiskiyin mi siya ini ini hanin krimiirar kwirii
 idwokaiyin. Mi ti hiriinan siyuin, Adi Komii
 siya krimiirin hiriinansi nimbingin mi krimiirin
 iripa asi ninkiamasu haiginiugin nwrkinwiruwar
 nwowam mi ti dimin taeminim Adi Komii
 siya nimbingiyim sima niti wi krimar nwoki
 inomokninkin digswowim mi nim krma wi
 maigimaigargar nwowini ti digworaekwo kibi
 kibiyim simiiram nwokwokinim. ⁵ Mi ti Biyan
 Inkam Komii nwuruwan yio Jisis Krai siyargin.
 Iikam krma siiram naingwo tibmii kanim
 krma baptais kwiruwa saiirarar baptaisim,
 krma yaeya yaeya bi baptaisim hinina
 nisiimauuwam nim krma Adi Komii siir piugana
 saiir iikamkim. ⁶ Adi Komii sasaargin nwowin
 mi siya iikam krimiir Adi Komiigin mi iikamim
 naingwo tibmiiyim ini siyar kigirkakim mi siya
 ha napninopkainaniyin krimiiram mi hiriyyar
 ini oniyam. Mi siya ini krimiirgikrimiirar mirii
 nonkworinukripkainiyin.

⁷ Krai siya krimiirin hinda whisariyyar
 priihauugikin kirieya yipiki Adi Komii siir piugana
 saiir iikam imiir sibgu whinkinsiis haiginiuwam.
 Mi siir kirie komii komiiyim nhirim wi krimiir
 yapa yapa nwonira hauwi mi ta hiriinan
 saiirsika krma wi ti mipai mipaiyim simiir
 nwoki tirim. ⁸ Mi Adi Komii siir yayim yipiki
 biyan kamim sima winkiyim yokwoni yim ti
 dimin taeminim sim boinkikim. Sima hinina

boinkikim,

mi iya Kraisi swoki ama Adi Komii siir oma hiriir mi iikamim yipiki biya Setan siir in nonkwowim simiirin siya bidi swoki anmai-warkainam, inkamin maeyaua mi biye mriiya sae hugripkiikikaiiyein siir hiriinan mi simiirin siya wi hauuwi siir dimin miyik miyikim simiir.

⁹ Mi ti yayim yim hinin dimusi boinkim siya koua bidi yamin? Sima hinin dimusi bi boinkim, iya siya bigibi siir om hir haiburgigin mi ha nuunaiiyein mi nu tir nuni oniyin iikam krimaka ¹⁰ mi inkamin yipikin nua tiriir niki nuunaiiyein siya bidi swoki amin koua hiriir, siya waua saiir nidwokainainamkin Adi Komii siir oma hiriirin mi ta hiriinan saiirsika siir naeyuin iki omom omomim hinda tinda nwowim simiir asi ninyokigikim.

¹¹ Sasairgin kirie iikam krimiir hauuwiyein mi simiir nhirim simiirin siya nimbingikim aposel inkam nwowam, yipiki dimin taeminim Kraisi siya tirim simiir boinmimauuwamim. Mi iikamim siya nimbingiyim yim profet kam ima yipiki Adi Komii siir yai imiir nanaakninkiiyim. Mi kam nhirim siya simiirin yai napboinmimauuwan inkam yokmwın owaiginu mi ti iikamim, Adi Komii siir yai aiir boinmimauuwam iikamim simiir kwoin imiir kiyaiyim sima naingwo tibmii kinim. Mi iikam nhirim siya simiirin miya iikam nowomwarkaiyuwiya saiir yokmwın owaiginu, yipiki iikam imiir kigriraowiyim mi simiir whinkinsis haiginuwam sima Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apim. ¹² Kraisi siya

iikam krımıirın ti dimın taemın hınınım sim hauugikim mi ta hiriinan saiirsika, ti dimın taemın hiriinanım krımıirın wi sima whınkınsiis haiginıuwi siir mi aiir miriıyam mi ta hiriinan saiirsika nım krıma yıpiki Adi Komii siir piugana mi yıpiki Krais siir pıua nım krıma siir mi aiir miriıyım wi digar nwowi iki iikam nhirım naıngwo tıbmııyım simiir whınkınsiis haiginıuwım simiir naıngwo tıbmııya kirıe saeya nwowım. ¹³ Mi dimın taemınım yım wi hiriıyar nwoyokiyokııyami mi wi kwoın whırua krımar nwobudgiı ti Adi Komii siir digworaekwowım yıpiki krıma wakaeyokna apiyım mi dimın taemınım kwoın whırua krıma nwowıyım Krais siirım simiir mi ta hiriinan saiirsika krıma wi asi kinantiokii mwriınami. Mi krıma wi inkam bımbıuwi nwo rani, krıma wi Krais siir hiriınanar swokı owi. ¹⁴ Mi krıma tariınanın ti hiriinan nwowi mi krıma wi yınisiisimım yıpiki rırmııya nwo karam nwowım wi simiir hiriinan nwo rani mi ta hiriinan saiirsika krıma wi iki yai nıksisaeyım sim wakaeyokna ap rani. Iikamım ti hiriinan yai imiir wakaeyokna apiyım yım ini iya op idwo nakiirıriıya mi hında tında ha priıyakı priıyakııyamiya ini saiir hiriinan ywowa. Mi ti iikam hiriinanım yım inkamım yai bibiyeyım simiir wakaeyokna apiyım yıpiki iikami kwoın kıyaiıyım mi ti yayım sima boıniyım yım nıksisae yaigım. ¹⁵ Mi krıma ti hiriinan kipi nwo. Nıngaka. Mi krıma Adi Komii siir yaimwokıyaimwowım simiir boınam daıngwo mi krıma ırni nwırniyam dinan aıngwokwo krıma tıriya saiir hiriinan yıpiki wi krımıir whınkınsiis haiginıuyokiyokııyami mi wi krımar nwobudgiyım Krais siir hiriinan. ¹⁶ Krais siya ini

krimiir kou ywowin mi iikamim yipiki siir piunan
 nwowim krimiirin siyar kigriraowi mi krima yapa
 yapan wi siya nimbiniim krima tiram wi simiirar
 tiri. Nim krima ini iga in mi mai piu minan
 ywowim mi krima irni nwirni dinan whinkinsiis
 ankinsiis haiginu mi krima wi piu kwiruwa nwoki
 owim. Mi krima dimin taeminim ti siyiu hiriinanin
 siir tiri, irni nwirnyam ninan aingwokwonaei
 mi mhoiyya Adi Komii siir piugana wi kirieyar
 namwoiuiwi. Iriig.

*Iikamim yipiki Adi Komii siir wakaeyokna
 apiyim sima wi dimin taeminim biyanim wi digiumii
 simiir haimriiyugigi.*

¹⁷ Tariinanin kara kimiirin pi igao yai boinkii.
 Dimusi rani, kariirin Jisis Kraisi siya nokmwain
 okwohaiginugin biyan inkam nwowam. Mi
 tariinanin kima dimin taeminim iikamim Adi
 Komii siir piugana saiir karamaeyim sima tiriyim
 simiir kipi kigna ap yim sima diminim biyieki
 biyie nwowiyim simiiraramar naingwowi. ¹⁸ Simiir
 kwoinim ini inkamin niibwomambwo napwiyin
 sikwo paeaka bigna ap karamae nwowiyin ini
 siir hiriinan ywowin. Yim sima dimin biyie
 biyieyim Adi Komii siya naingwo karamae
 nwowiyim simiiraramar naingwodikim. Dimusi
 rani, yim sima Adi Komii siir dimin taemin
 imiir bi ninokninkinkim mi simiir kwoinim
 sima simiiram bi naingwokim. ¹⁹ Mi ta hiriinan
 saiirsika sima piugi paninsi yopaisi. Simiir kwoin
 komiiyin ti dimin biyie biyieyim hii min priininae
 priininaeyim simiiraramar naingwowi, simiir
 wakaeyokna apim mi simiir kwoinim hapi i aeya
 niwaoki simiir sibgu wakaeyokna apim.

20 Mi iikam kima kr̄miir bi wakaekim mi kr̄ma bi boinmaugim k̄miirin Krai siir yai imiirin ti hin̄in siȳūin si wakaeyokna apim. N̄ingaka. 21 Kara ha ninokninkini wim kima Krai siir yai imiirin b̄idiyar wakaeyim iikamim ha nitim siir yai kibiki kibi imiirin sima ini anaakninkii haigin̄uni mi simiirin sima ini boinm̄mauuni k̄miirin. 22 Wim kima ti hin̄in dim̄in taemin̄im sim boinkim. Biya wim kima k̄miir kwoin biȳe iirar napkin. Mi ti kwoin biȳe h̄iriinan̄in ti k̄miir boin̄in inok̄inok̄in k̄miirin siyar t̄iri siȳū biȳeni nwowamin. Mi k̄miirin w̄i siyar nonkwobumbun̄in kin haigin̄uwi. Mi sima k̄miirin w̄i hin̄ina boini, ti dim̄in taemin hin̄in̄im sim tir̄im mi k̄miir diḡiuw̄in w̄i simiir nwoki haimriiȳugigim mi kima simiirs̄iȳin w̄i aru nwoki owim. 23 Mi kima ti dim̄in h̄iriinan̄im simiir t̄iri mi k̄miir kwoin̄im Adi Komii siiram kiwaki siir naeȳūin siir kir̄eni. 24 K̄miir kwoin̄im Adi Komii siiram kiwaki siya nwowaigin̄uim yaeya kwoin win. Mi k̄miir kwoin̄im w̄i siya t̄irkii dim̄in miȳik̄im simiir napim mi simiir tir̄im Adi Komii siiram mi iki nh̄ir̄im simiiram warar.

25 Mi ta h̄iriinan saiirsika, iikam kima, ir̄ira nwoniran kima ti dim̄in biȳe biȳeyim priiȳiksasaeyim simiirsi dapyok mi ti yai bibiȳe h̄iriinan̄im yim ti itnoudn̄inkiigi. Mi kima ir̄ira nwoniran ir̄ni nw̄irniȳin yai miȳik̄ miȳik̄ imiirarar boin. Dimusi rani, kr̄ma ir̄ira nwoniran Krai siir pīu haimii haimiigim. 26 Mi iya kima dim̄in biȳe biȳeyim io simaka nwowiyim, kima k̄masiyar m̄intiraona mi k̄miir kwoin̄im sibgu dwow̄ip̄isu. Mi ta h̄iriinan saiirsika kima w̄i k̄miir kwoin̄ imiir kiwaki rani, io nwowamin mi k̄miir

tiramın dimın biyie tiram. Mi io nwonı siyiuın yio ha ti sibgu tirsisauu ti dimın hinının. Mi ta iowa bieki nikiiyamam kipi. Mi biigibiıyın warı kimiir kwoının io nwowiyın siir ti digi. ²⁷ Mi mhoyiya kima wı Setan siiram kiwaki rani, simiir kwoın imiir kiyaiyım mi siyiu biyie kima tirım. ²⁸ Mi tiriiginım biıya biıyanım mi ti tariinan nwo ikim yipiki hii tauaeyım, sima wı ti dimın imiir kipi swoki tirmımın tiriiginım yım wı ti digi. Mi tariinanın sima wı ta miı aiirarar donkworınu mirii iski mi ta hiriinan saiirsika siya ti iikam paeprikabım simiirın wı hiriinan saiirsi whinkinsiis haiginıuwi. ²⁹ Mi kima dimın biyie biyieyım kimiir mhiı kwoınau nwokaiyım simiiram kipi kiwaki kimiir yaigi kaokwo boınım. Kima yai kibi kibiyım yipiki wı iikam nhirmi whinkinsiis haiginıuwanım yipiki kimiir yai imiir wakaeyım wadie sima sibgu idwokaeyamım simiirarar boın. ³⁰ Mi ti dimın taemın hiriinanım kima Adi Komii siir naeyıu iir kipi tir maırgımaırga nwo karam siya nwowım. Dimusi rani, siya siyaırgın yipiki kimiir nımbingiyın. Mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii siya mhoyiya wı hiriinan saiirsi nanmaiıwarkainaei mi kima hirın wı saıkar nwoyokiyokııkaeyami inokınokın. ³¹ Dimın biyie biyieyım io iıgwır iıgwır nwowiyım mi whwonkam nokiya karamae nwowiyım, mi mhiı hinsıma nwo karam nwowiyım dimın taemınım simiirın digıumii ti haimrııyıugig. Mi kima yai kipi kauwoksınan mi yai kriııınanii kipi mi kig iikam nhırmakan mi ti yai bibiyieyım kimiir haıprıdkıkaiyım kimiirın wı siyiu biyie

sima swokɛ tiri dimusi rani, simiirsika. ³² Mi hanɛngɛ nuwi nhirim simiir yapa yapan sibgu tirhaiginu mi irni nwirnsi dinaingwoyɛmyok mi dimin biyeyim iikam nhirkim tirim kimiir irni nwirni simiir haiyoprimdiyumiigi mi simiirin hanina boinki, sima dimin komii rani. Simiirin Adi Komii siya haiyoprimdiyumiigiyim krimiir dimin biyie biyeyim simiir krɛma tirim simiir saiir hiriinan tirkiyim mi ha boinkiyim hanin yim dimin komii rani. Dimusi rani, nim krɛma Jisis Krais siir iikamkim mi ta hiriinan saiirsika Adi Komii krimiir Wanin siya krimiir dimin biyie biyeyim asi haiyoprimdiyumiigikim. Iriig.

5

Iikam krɛma dimin kibi kibi imiirrarar wakaeyokna ap

¹ Dimusi rani, wim kɛma Adi Komii krimiir Wanin siir yinisimkim yipiki siya naingwokwonanaeyim mi kɛma siya tiriya saiir hiriinanar timi tir. ² Irni nwirniyam dinan aingwokwo biya Krais siya naingwokwonanaeya krimiiram saiir hiriinan. Siya bɛdi iki aonamin mi ti dimin hiriinanin siya tirkiyin yio ini dimin taeminim piuii miyik whakiyin kamim sima ninkin imiiaeyim Adi Komii ini simiir hiriinan ywowim.

³ Wim kɛma Adi Komii siir iikamkim mi ta hiriinan saiirsika wim kɛma dimin taeminim hi priinanae priinanaeyim simiir paninsi nidwo boinasi. Mi kɛma diminim piu iikamkim nopaiyim mi dimin taeminim yipiki kimiir kwoin imiir tiriyim kɛma kigmairam simiir kipi tir.

4 Mi kima dimin biyie biyieyim pu iikamkim nopaiiyim simiir kipi boin mi diminin yipiki iikamim naingwo tibmiiyim sim nomboboim karam nwowiyim dimin taeminim bwam karamaeyim mi yai bibiyieyim nididgak nwowi ikim. Mi haniingi niuwi kima yayim diriyar kiritmai boinki mi Adi Komii siir inig iirarar hainan iski. 5 Wim kima ti dimin taeminim simiirin ina sibgu inokninkinim iikamim yipiki hii priinanae priinanaeyim mi yipiki dimin biyie biyieyim sim tiriyim mi iikamim yipiki dimin taeminam kigmaiirim, ti komkid min hininim sima huniyim uruwai siyaowai. Kima ti iikam hiriinanim simiirin ina ninokninkinim yim wi hiriir nam tani mi sima wi Adi Komii saika nwo rani mi wi Jisis Kraisa saika mi o rani.

6 Kima iikamim kimiir priiyiksasaeyim simiiram kipi kiwaki iki simiir yayim naekak nwo karam nwowiyim simiirin kimiir boimimauuwim mi ti yayim ti kara boinkiyim yim miyik rani, yim pi niksisaekim. Mi ti hiriinan iikamim yipiki hiriinan dimin biyie imiir tiriyim yim wi Adi Komii siya nonkwoninwomwainninkin haiginuwi ti dimin taeminim kara boimimauuwim kimiir. 7 Mi kima ti iikam hiriinanim yipiki ti hiriinan dimin biyie imiir tiriyim simaka kipi namasu. 8 Biya wim kima kamim niibwomambwo napiyim sim hainin nwokim mi tariinanin wim kima iikamim yipiki Biyan Inkam Komii siirim wim kima ini iikamim nabie sibgu kigomok apiyim ini simiir hiriinan ywowim mi ta hiriinan saiirsika kima dimin kibi kibiyim simiir asi wakaeyokna api. 9 Mi ti dimin kibi kibiyim

ti iikam ima napiyim yim ini bienan ywowim, yim sima min niasiimauugim dimin taeminim kibi nwowim simiir yipiki Adi Komii siir yai imiir wakaeyokna apiyim mi piki hiniin dimin ikim yai mwo boiniyim. ¹⁰ Kima dimin taeminim kima naingwowim simiiraramar daingwo mi simiirarar kinananku kima napamin mi Biyan Inkam Komiiyin wi maingimairga nwoki owim. ¹¹ Kima dimin biye biyeyim yipiki nibwomambwonan nwowim iikamim sima tiriyim simiir kipi nap. Mi kima dimin taeminim sima tirim danaaknkii haiginiu mi simiirin ha boin, wari sima tirim yim miyik rani. ¹² Mi dimin taeminim iikam ima nimprio tirim, kara simiirin nididgak nwowi kimiir boinmauwim. ¹³ Mi kima ti dimin taeminim ti iikam ima tirim simiir nanaaknkii haiginiuwi mi sima wi haningin ninoknkinkii ti dimin taemin hiniinim yim miyik rani, yim ini biye ywowim. Yim ini beki si whwoyakiyim mi iikamim dimin taemin imiirin sibgu kigomokiirim ini simiir hiriinan ywowin. Iya kima dimin biye imiir boinkiiyim yim wa naonami mi ti digworaekwo hiriinanim yim ini paeya inkamki si haingimugiiya omaka ini saiir hiriinan ywowim mi ta niya pa nakii mipi nabie sasar nwokii. ¹⁴ Dimusi rani, ti dimin taemin hiniinim simiirsika, Adi Komii siir yaiya Yokwo Komii saiir nwowa ya hiniina boinka,

yipiki kira naonan nwowin mi yipiki waraur kiwokinin, kima dinsiingi. Mi ta hiriinan saiirsika Kraisiya wi kimiir kwoinasi kwirii idwokaii mi siya wi biyeyin kiriir whwoyaiyin wi siir hiriinan nwowi.

15 Mi ta hiriinan saiirsika kima wi asi mintiraowi ti dimin taeminim kima tirim simiirsiyin. Kima dimin taeminim iki iikamim yipiki ninokninkin karamaeyim sima tiriyim simiir hiriinan kipi tir. Mi hiriinanki niuwi kima iki iikamim yipiki dimin taemin whiekakim sim ninomokninkiniyim simiir hiriinan tir. 16 Yim ti iyim yim ii paii rani mi iikamim siyu bibiyie tiriyim kima mintarao mi kima Adi Komii siir mai kibi kibi imiirarar tir siir yai kibi kibi imiir nanaakninkii haiginuwam. 17 Mi ta hiriinan saiirsika, kima habwhaowae-nan kipi nwo. Kima dimin taeminim Biyan Inkam Komii siya naingwowyim kima napam kima simiirarar wakaeyokna ap.

18 Op bibiyie kipi kwiyae mi kima op bibiyie kwiyaei wim wi pi kwiyae whaowaei mi wi dimin biyie tiri. Mi haningii niuwi, kima Adi Komii siir naeyuin siiram kiwaki ini hanin siya kwirii idwokaiyim kimiir kwoinim mi dimin taeminim kima tirim yim wi siyar nwoki kigirkakim. 19 Kima mi kimiir nomiiyau ima kima Adi Komii siir yai imiirin diriyar kiritmai boinki mi Adi Komii siir mwai imiir wao. Kima mwai waowiyim mi Biyan Inkam Komii siir inig iir hainaniyim kimiir haowidim mi diyamir ikim mi iki dimin taemin nhir ikim, kimiir kwoin komiiyin simiirgisimiiramar daingwoki. 20 Inokinokin Adi Komii siir inigin Jisis Krais siir inigni hainanprapraski ti digworaekwo imiirsiyin. Iriig.

Pol siya ta yaiya iikamim yipiki nonkwonam simiir boinka

²¹ Kima ti nomiiyauim simiir yai imiir wakae mi yim sima kimiir imiir timi wakae. Dimusi rani, wim kima Kraisi siir yai imiir wakaeyokna apkim mi wim kima siir inig iir hainankim.

²² Wig wim kima yipiki kamkaksim, wim kima kimiir kamim simiir yai imiir wakae kira wakaeya Biyan Inkam Komii siir yai imiir saiir hiriinan. ²³ Kima ti hiniina tir. Dimusi rani, kimiir kamim kimiir kouwin ini simar ywowim mi ti hiriinan siyu kaimwowin Kraisi siya iikamim yipiki siir wakaeyokna apiyim simiirin hiriinanar mi tirikin. Siya kimiir nanmaiwarkainam naokin mi siya ini mwonan ywowin mi wim kima siir pua saiir pu haimii haimiigim. ²⁴ Ini ti iikamim yipiki Adi Komii siir pugana saiirim Kraisi siir wakaeyokna apiyim ini simiir hiriinan ywowim. Mi yim wigim yim simiir kamim simiir yai imiirar timi wakaeyok mi dimin taeminim sima tiriyim simiirar timi wakaeyokna diriraerar.

²⁵ Mi wim kima kamim yipiki wig nonkwonam, kima simiiram daingwokwonanae Kraisi siir hiriinan siya naingwokwonanaeya Adi Komii siir pugana saiir iikam imiiram. Siya krimiirsi naokin krimiir whinkinsiisam mi krimiir swoki anmaiwarkainam. ²⁶ Mi ta hiriinan saiirsika siya iikam krimiirin dimin whirki kimbu karamae asi tirkikin. Dimusi rani, krima siir yai imiir wakaeyokna apkim mi krima op ha baptaiskim. ²⁷ Siya ti dimin taemin imiir tirkim mi ta hiriinan saiirsika siya krimiirin Adi Komii siir pugana saiir iikamim dimin whirki kimbu karamae nwowiyim simiir hiriinan asi nwowi iikamim yipiki paowaigi piskomkopou karam nwowiyim

simiir p̄uim ini simiir h̄iriinan ywowim. Kr̄ima ini wig kibinan ywowim yip̄iki w̄i Krai siya nonkwonaei. ²⁸ M̄i t̄i siȳu h̄iriinanin Krai siya naingwokwonanaeyin iikam kr̄imiiram m̄i kam k̄ima k̄imiir wig imiiram̄in k̄imiir p̄u aiiramar naingwokwonaeyim saiir h̄iriinan daingwokwonanae. M̄i t̄iriiginim yip̄iki simiir wig imiiram naingwokwonaeyim, yim ini t̄iriiginim yip̄iki simamar naingwokwonaeyim ini simiir h̄iriinan ywowim m̄i sima ini p̄u kw̄iruwar ywowiskiyim. ²⁹ Inkam nw̄ir karamaeyairga siirḡisiir p̄u aiirsi boriisopim m̄i saiir nonkwobumbuninkinim. N̄ingaka. Siya saiirin pa sibgu k̄igr̄iraowi m̄ipa m̄i imiyyaei. M̄i ta h̄iriinan saiirsika siya wadie asi sibgu owi, Krai siya k̄igr̄iraowiya Adi Komii siir p̄ugana saiir iikam imiir saiir h̄iriinan. ³⁰ Siya kr̄imiir asi k̄igr̄iraowi. Dimusi rani, n̄im kr̄ima siir p̄ugana saika b̄idi yamasukikinim m̄i ini nw̄iruwar ywowiskiyim. ³¹ Krai siya m̄i iikamim Adi Komii siir p̄ugana saiir ikim, n̄im kr̄ima ini p̄u kw̄iruwar ywowiskiyim. Dimusi rani, t̄i Adi Komii siir yayim Yokwo Komii saiir nwokaiyim yim h̄in̄ina boinkikim, inkamin yip̄iki wig nonkwonaei ȳio w̄i siir yopii ad owiir haiburgigi m̄i siya m̄i siir wig aeya sowa w̄i nw̄iruwar nwowiskii m̄i sowiir p̄ua w̄i kw̄iruwar nwowiskii. ³² T̄iki yayim yim kaimwowaigim. M̄i an kara h̄iriyyar naingwowi yim sima Krai siya m̄i iikamim Adi Komii siir p̄ugana saiir ikim kr̄imiir boinm̄imauugim. ³³ M̄i ta h̄iriinan saiirsika m̄i sima kaimwovar swoki boinki kamim yapa yapa simiir yapa yapa wig imiiramar daingwokwonanae siyamar

naingwokwonanaeiya saiir hiriinan mi wig wim kima kimiir kamim simiir inig imiir hainanprapraski. Iriig.

6

Pol siya yopii ad mi simiir yinisisim ikim simiir boinkin

¹ Yinisisim kima kimiir yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna. Dimusi rani, simiirin Adi Komii siya nimbingikim kimiir kigriraowam yio ti hiriinan siyiuin yio wadiekin. ² Mi Adi Komii siir yaiyim Yokwo Komii saiir hir nwokaiyim yim hiniina boinkim, kima kimiir yopii adim simiir yai imiir wakaeyokna. ³ Sima ti hiniina boinkikim, kima simiir napi mi kima nu tirin wi ii prieyar nwoki okwoyokiyokiikaeyamim. Yio tiriiginin Adi Komii siir biigibiyan siyiu komiyyin siya boinkiyin krimiir yio siya dimin kibiyin Adi Komii siya nimbingiyin krimiir tiram.

⁴ Mi yopii ad wim kima kimiir yin imiir kipi nikwao boin inokiinokin mi yim wi maigimairga kimaka nwo karam pi nwowisi. Mi kima simiirin min dikwao boin mi min nisiisiimauu dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim sima tiram simiir. Iriig.

Pol siya iikamim yipiki whisarii mi primiriyyim mi tiriiginim yipiki simiir kigriraowiyim simiir boinkin

⁵ Mi wim kima iikamim hinda whisarii mi primiriyyim, wim kima tiriiginim yipiki kimiir kigriraowiyim simiir yai imiir wakaeyokna ap mi kima simiirin sibgu sibgu mintirao Krais siir kima triya saiir hiriinan. ⁶ Inkamin kiriir

kigriraowiyin siir whwonkam ida ara kipi mirii mi siya kirriir kigi mi siya wi ha boini kira wadiekin. Nningaka. Iigwir iigwirin kira kirriir miya saiirar mirii iikamim yipiki Kraisi wakaeyokna apiyim sim hiniin, dimin taeminim Adi Komii siya naingwowim kima tiram kima simiirin kwoinki daingwo diriraerar. ⁷ Dimin taeminim iikamim whisarii mi priimiriyim kima tiriyim umir min hai karamae kima nwowiyim kima simiiram in maingimainga dwo. Dimusi rani, kima simiirin inkam aram tir tani simiirin Adi Komii siiram kira tiriya saiir hiriinan tir. ⁸ Kima ina ninokninkinim. Dimusi rani, Biyan Inkam Komii siya wi krimiir whiekakar niyopkiyuwi, iikamim whisarii mi priimirii ikim mi iikamim rirmiiya nwowi ikim. Mi dimin kibi kibiyim siya tiram naingwowim siya wi krimiirar tirswowi.

⁹ Mi win kima kamim yipiki iikamim kimiir miriiyim simiir kigriraowiyim, kima ti iikam imiirin siyu miyik sibgu tir. Mi simiirin yai bibiyie kipi boin mi kipi mi ikwao boin sima nididamin mi simiir tiram kimiir yai imiir wakaeyam. Mi Biyan Inkam Komiiyin yipikin Adi Komii siir om hir nwowin, iikam whiekakim ini siyar kigirkakin. Dimusi rani, mhoiia iikam imiirin wi siya hidi mi siya wi hiniina naingwo rani, inkamin yipiki inig komiigakim mi inig karamae ikim siya iikam whiekak krimiirin wi hirii hiriinankinar hidswowi. Iriig.

Iikamim naingwo tibmii kaniyim yim ini kamim yai niniyim ini simiir hiriinan ywowim

¹⁰ Kara kimiirin nikopkaigiyam yaimirsisimim sim boinkii. Kima dimin komiiyin Biyan Inkam

Komii siya hauuɪn kɪmiir siirɪn sɪbgu donkworɪnu. ¹¹ Kɪmiir kwoinɪm tɪ dimɪn komiiyɪn Adi Komii krɪmiir Wanɪn siya hauuɪn kɪmiir siir higrɪnu, yɪm ini nhaonan ywowɪm, nhaowa kɪmiir pɪu aair haigiprakaiyam. Mɪ ta hɪriinan saairsika kɪma wɪ ikɪ dimɪn biyɛ biyɛyɪm niksisaeyɪm sɪmiirsi nwokɪ okworɪnuwɪm kɪmiir kwoinɪn Setan siya kiyaii. ¹² Krɪma inkamaka nɪniyam tir tani krɪma yɪu bibiyɛyɪm nɪnomor kou nwowiyɪm mɪ Setan siya mɪ nomni yɪu bibiyɛ ikɪm mɪ dimɪn biyɛ biyɛyɪm tɪ nu iir kigrɪraowiyɪm sɪmaka nɪniyam tiri. ¹³ Mɪ tɪ hɪriinan saairsika, kɪma Adi Komii siir dimɪn taeminɪm sɪmiir haii mɪ tɪriiginɪm kɪmiirɪn wɪ sɪma whɪnkɪnsiis haiginɪuwi nhao sau mɪ irɪm hɪpigni hanɪn. Mɪ mhɔiya ii biyɛkɪ niti mɪ kɪra mɪ Setan siya kowar nini mɪ kɪra nini mɪ yaii saeya ha digii kɪra wɪ wadiyar sɪbgu okworɪnukripkaigii.

¹⁴ Kɪma dimɪn taeminɪm kɪmiir whɪnkɪnsiis haiginɪuwiyɪm sɪmiir hai mɪ kɪmiir kwoinɪm yaimwokiyaimwo imiirarar haigi okai, inkamɪn yaii niniyɪn si kikogiya pɪuwopa siir mhɪpwo iir saair hɪriinan. Mɪ kɪra mɪ mɪyɪk sɪbgu mɪrii mɪ kɪra Setan saika ha nɪnkɪnyaeyaowi kiriirɪn wɪ nhaoni hanɪn saeyar higrɪnuwi. ¹⁵ Kɪma Adi Komii siir yai kibi kɪbiyɪm sɪmiir danaaknɪnkii haiginɪu mɪ iikamɪm sɪmiirɪn wɪ irɪpa saeya nwokɪ ingwomamair aeyaiginɪuwɪm. Mɪ ya tariigina ya wɪ suwa kɪma niya kɪmiir iga imiir nikwoiprarsi ini saair hɪriinan ywowa mɪ kɪmiirɪn wɪ saeyar whɪnkɪnsiis haiginɪuwi mɪ kɪma wɪ nhwo whɪn tani. ¹⁶ Mɪ kɪma tɪ dimɪn hɪriinanɪm kara boinɪm sɪmiir tiri mɪ hinɪna naingwowi, Jisis Kraiis siir

wakaeyokna api, tiriiginim yim wi nhaonan nwowi dimin biyie biyeyim hipigim paekakim sim hininim mi sau ikim yim wi simar niriimduwini mi sima wi iikam kimiir niyopakaiyu rani. Mi kima siir wakaeyokna api mi siiram naingwowi tiriiginim kiriirin wi sima whinkinsiis haiginuwi. Mi hiriinankinuwi Setan siya dimin biyeyin paeni hanin kimiiram kabtkii kimiir kwoin imiir niugrimkripam yio wi dig nwo rani yio wi pi wokitki mi siya wi pi tingiyami paeni hanin.

¹⁷ Adi Komii siya Jisis siirin minam nikropkikin pi naowim mi krimiir nanmaiwarkainam. Mi kima ti hinina naingwowi kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwi, pagra inkamki sim haiginiya simiir mwo imiir saiir hiriinan. Mi kima Adi Komii siir yai imiir wakaeyoknaei yim wi kamkiunan nwowi, yipiki wi Adi Komii siir naeyiu ieya hauuwi krimiir.

¹⁸ Adi Komii siir naeyiun inokinokin kimiirin wi siyar whinkinsiis haiginuwi kira nhwo Adi Komii siiram kwisboini mi siir inig iir hainani. Inokinokin kima, kimasiyar mintiraona wim wi pug piyaowisi. Kima Adi Komii siirim srii iikam imiirin siya kigriraowim mi siya whinkinsiis haiginuwim yipiki siirim.

¹⁹ Kima Adi Komii siiram kariiram srii mi kariirin wi yai siya nwoke hauuwim. Mi hiriinankinuwi kara wi nidid rani, siir yai kibi kibi imiir nokwo boinmimauuwim yipiki biya siya tirim simiir.

²⁰ An kara ti inkamin yipiki yai kibi kibiyim sim nanaakninkii haiginuwiyin ini siir hiriinan ywowin. Dimusi rani, ta maeyauwa mi biye mriiya kariir hugripkiikikaiya saiirsika. Kima Adi Komii siiram srii kariir whinkinsiis haiginuwim mi ta

h̄iriinan saiirsika kara siir yai imiir nanaakn̄inkii haigin̄uwim w̄i n̄idid rani. Yio simiir̄in w̄i karar nanaakn̄inkii haigin̄uwi t̄i biya kara nonkwowim simiir h̄iriinan. Iriig.

Pol siya siir yayim nikopkaigiyim simiir boinkikin

²¹ Tikikas̄in kr̄imiir nomiiyauin yip̄ikin kr̄ima naingwokwonanaeyin, siya w̄i sipi n̄iti mi t̄i dim̄in taemin̄im t̄i n̄imbimbiyamim kimiir̄in w̄i siya nini boin̄m̄imauuni. Siya inkam wadiek̄in siya Biyan Inkam Komii siir m̄i m̄iyik m̄iyik imiirarar m̄iriigin. ²² Siir̄in kara nikropkii iikam kimiiram kimiir boin̄m̄imauuwam dim̄in taemin̄im k̄ima ninomokn̄inkinanim hin̄in, n̄im kr̄ima wadieyair̄im m̄i wim k̄ima w̄i māirgimāirgar nwok̄i owim.

²³ Kara t̄i hin̄ina sr̄igi Adi Komii kr̄imiir adin m̄i Biyan Inkam Komii Jis̄is Krais siya k̄ima w̄i Adi Komii siirḡisiiramar naingwo tibm̄i k̄ini m̄i k̄ima w̄i ir̄ipa nongwomamair aei. M̄i ta h̄iriinan saiirsika wim k̄ima w̄i Adi Komii siir p̄ugana saiir iikam imiiram asi naingwokwowi. ²⁴ Kara Adi Komii kr̄imiir Wan̄in siiram̄in minam sr̄igin siya iikam kimiir̄in w̄i siir naingwobumbuwa saiir nwok̄i hauuwim yip̄iki kr̄imiir Biyan Inkam Komiiȳin Jis̄is Krais siiram naingwokwonanaeyim m̄i yip̄iki siir wakaeyokna apiyim m̄i siir yaim̄in dim̄in imiir wakaeyim sima tira saiir h̄iriinan. Iriig.

Yai Win Kibiya
The New Testament in the Sepik Iwam Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sepik Iwam long
Niugini

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sepik Iwam (Iwam, Sepik)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

5350dc83-93b2-5000-9c98-dcdb728ba84f